

Namdal regionråd viser til NOU 2026:1 En bærekraftig kommunesektor (NOU 1) og takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse.

1. Kommisjonens mandat – bakgrunn for høringen

Kommunesektorens bærekraftskommisjon har etter sitt mandat hatt som oppgave å vurdere hvordan kommunesektoren kan sikres økonomisk og organisatorisk bærekraft over tid, i lys av demografiske endringer, knapphet på arbeidskraft og økende forventninger til offentlige tjenester. Mandatet legger til grunn at kommunene fortsatt skal ha et bredt velferdsansvar, og at det grunnlovfestede, lokale selvstyret er et fundamentalt prinsipp i norsk forvaltning.

Kommisjonen er bedt om å vurdere tiltak som kan:

- sikre effektiv ressursbruk i kommunesektoren
- bidra til bedre prioritering og oppgaveløsning
- redusere unødig statlig detaljstyring
- styrke det lokale handlingsrommet
- legge til rette for en bærekraftig økonomisk utvikling i kommunene

Namdal regionråd legger dette mandatet til grunn for vår vurdering av forslagene i NOU 1. For oss innebærer bærekraft ikke bare økonomisk balanse, men også evne til å opprettholde likeverdige tjenester og livskraftige lokalsamfunn i distriktene over tid.

2. Overordnede merknader

Namdal regionråd representerer kommuner i en region preget av små og spredte befolkninger, lange avstander og strukturelle kostnadsulemper. For oss er lokalt selvstyre og økonomisk bærekraft avgjørende for å sikre likeverdige tjenester og levende lokalsamfunn i vår del av landet.

Namdal regionråd støtter hovedretningen om å styrke det kommunale selvstyret og redusere statlig detaljstyring. Det samlede statlige styringstrykket må reduseres og i større grad samordnes.

3. Konkrete forslag i NOU 1

a) Statlige normer og kompetansekrav

Namdal regionråd mener i likhet med KS at bemanningsnormer og formelle kompetansekrav i utgangspunktet er lite egnede statlige styringsvirkemidler.

Namdal regionråd mener at:

- Lærernormen bør vurderes flyttet fra skolenivå til kommunenivå om dette vil gi større rom for lokale prioriteringer og en mer hensiktsmessig bruk av samlede ressurser i skoleverket.
- Formelle kompetansekrav i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 bør oppheves.
- Øremerkede tilskudd bør i hovedsak innlemmes i rammetilskuddet med unntak av veterinærtilskuddet. Det er avgjørende at staten står ved sine forpliktelser og sikrer en tilstrekkelig og god finansiering av veterinærordningen.
- Grunnskoletilskuddet bør avvikles og fordeles etter ordinære kostnadsnøkler.
- Investeringsstilskuddsordningen bør forenkles.

b) Omlegging fra øremerkede tilskudd til rammetilskudd

Det vises til kapittel 7 i NOU 1 om omlegging fra øremerkede tilskudd til rammetilskudd.

Namdal regionråd støtter i utgangspunktet en dreining fra øremerkede midler til frie rammer. En slik omlegging kan styrke det kommunale selvstyret, gi bedre lokal prioritering, redusere administrativ ressursbruk og legge til rette for mer helhetlig og effektiv tjenesteutvikling.

En forutsetning for vår støtte er imidlertid at omleggingen ikke medfører redusert inntekt per innbygger for kommuner i de høyeste sentralitetsklassene. Disse kommunene har små og spredte befolkninger, lange avstander og høyere enhetskostnader. Inntektsnivået er derfor avgjørende for å kunne opprettholde likeverdige tjenester.

Kommisjonen peker på bruk av INGAR (inntektsgarantiordningen) som overgangsordning. Namdal regionråd vil understreke at dette ikke er tilstrekkelig dersom ordningen kun demper kortsiktige utslag. Det må sikres at kommuner i spesielt sentralitetsklasse 5 og 6 minst opprettholder dagens inntektsnivå per innbygger også etter at midlene er innlemmet i rammetilskuddet.

En varig svekkelse av inntektene vil være i strid med målsettingen om likeverdige tjenester i hele landet.

Namdal regionråd ber derfor om at:

- omleggingen utformes slik at kommuner i sentralitetsklasse 4, 5 og 6 minst opprettholder sitt inntektsnivå per innbygger,
- overgangsordninger, herunder bruk av INGAR, suppleres med varige tiltak som sikrer
- distriktskommunenes økonomiske bærekraft,
- fordelingsvirkningene må dokumenteres tydelig før endelig beslutning om omlegging
- fattes.

En reform av denne størrelsen må sikre at kommuner med strukturelle kostnadsulempere ikke kommer dårligere ut som følge av systemendringer.

Namdal regionråd understreker betydningen av at kommisjonen, i tråd med sitt mandat, redegjør grundig for konsekvensene for kvalitet og likeverd i tjenestene.

4. Forventninger til NOU 2

Namdal regionråd har store forventninger til det videre arbeidet og til innholdet i NOU 2 som kommer i løpet av året.

I tråd med kommisjonens mandat forventer vi at NOU 2 inneholder konkrete og forpliktende tiltak som reduserer statlig detaljstyring og styrker det lokale handlingsrommet.

På systemnivå bør det blant annet:

- tydeliggjøres rom for lokalt politisk og faglig skjønn
- innføres strengere vurderinger og høyere terskel for statlige inngrep i lokal

- handlefrihet
- utvikles bedre samordning av lowverk og styringssignaler
- reduseres omfang og detaljeringsgrad av tilsyn og rapporteringskrav
- vurderes høyere terskel for overprøving av kommunalt skjønn og alternative
- tvisteløsningsordninger
- sikres systematisk og tverrdepartemental forenkling av regelverk
-

Konkrete endringer som bør vurderes i NOU 2:

- styrking av økonomiske og juridiske virkemidler som støtter kommuner som ønsker å bli større eller inngå mer omfattende og langsiktige samarbeid, også om velferdsoppgaver.
- endringer i forsøksloven og annen forsøkslovgivning for å gi kommuner og fylkeskommuner reell mulighet til å gjennomføre mer dyptgripende forsøk.
- en gjennomgang av statsforvalternes rolle og praksis.
- vurdering av hvordan statlig organisering og sektorisering – blant annet innen digitalisering – kan forenkles slik at kommunene kan levere mer helhetlige og sammenhengende tjenester.
- en vurdering av generalistkommune-prinsippets betydning i den framtidige kommunale organiseringen, og hvilke konsekvenser det vil ha om dette prinsippet endres.

5. Avsluttende merknad

Namdalsregionrådet støtter intensjonen i NOU 1 om å legge grunnlaget for en mer bærekraftig kommunesektor. For distriktskommunene er økonomisk forutsigbarhet og reelt lokalt handlingsrom helt avgjørende.

Vi forventer at NOU 2 følger opp med tydelige og forpliktende forslag som faktisk styrker kommunenes mulighet til å ta ansvar for egen utvikling. Kommunene i Namdalsregionrådet ønsker mer interkommunalt samarbeid, og er positive til å prøve ut mer omfattende og langsiktig samarbeid om velferdsoppgaver.